

Byens rom og møteplasser

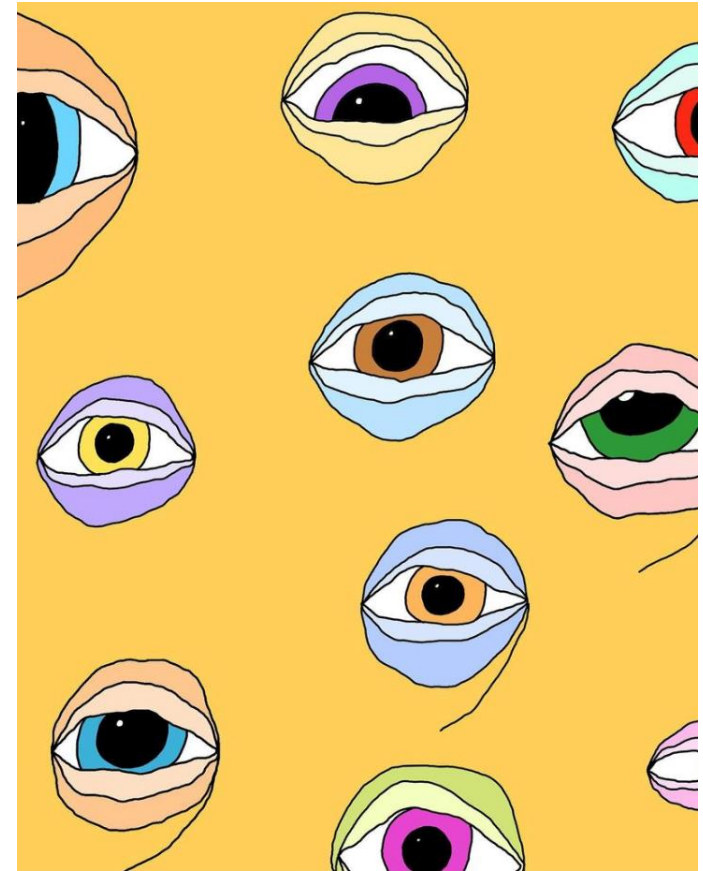
Folkehelsepraten

5. april 2024

Gry Rustad Pettersen

FoHe, NMBU/ Forskningsgruppen Byutvikling og bytransport, TØI

1. Hva er bakgrunnen for dagens syn på byrom?
2. Hvordan kan vi kjenne igjen gode byrom?
3. Hvorfor er det viktig for en folkehelsearbeider å kunne noe om byrom?

Ill: Drawingtruelife/ Anne Sofie Heidenberg

Storbyen og åndslivet

Georg Simmel 1903

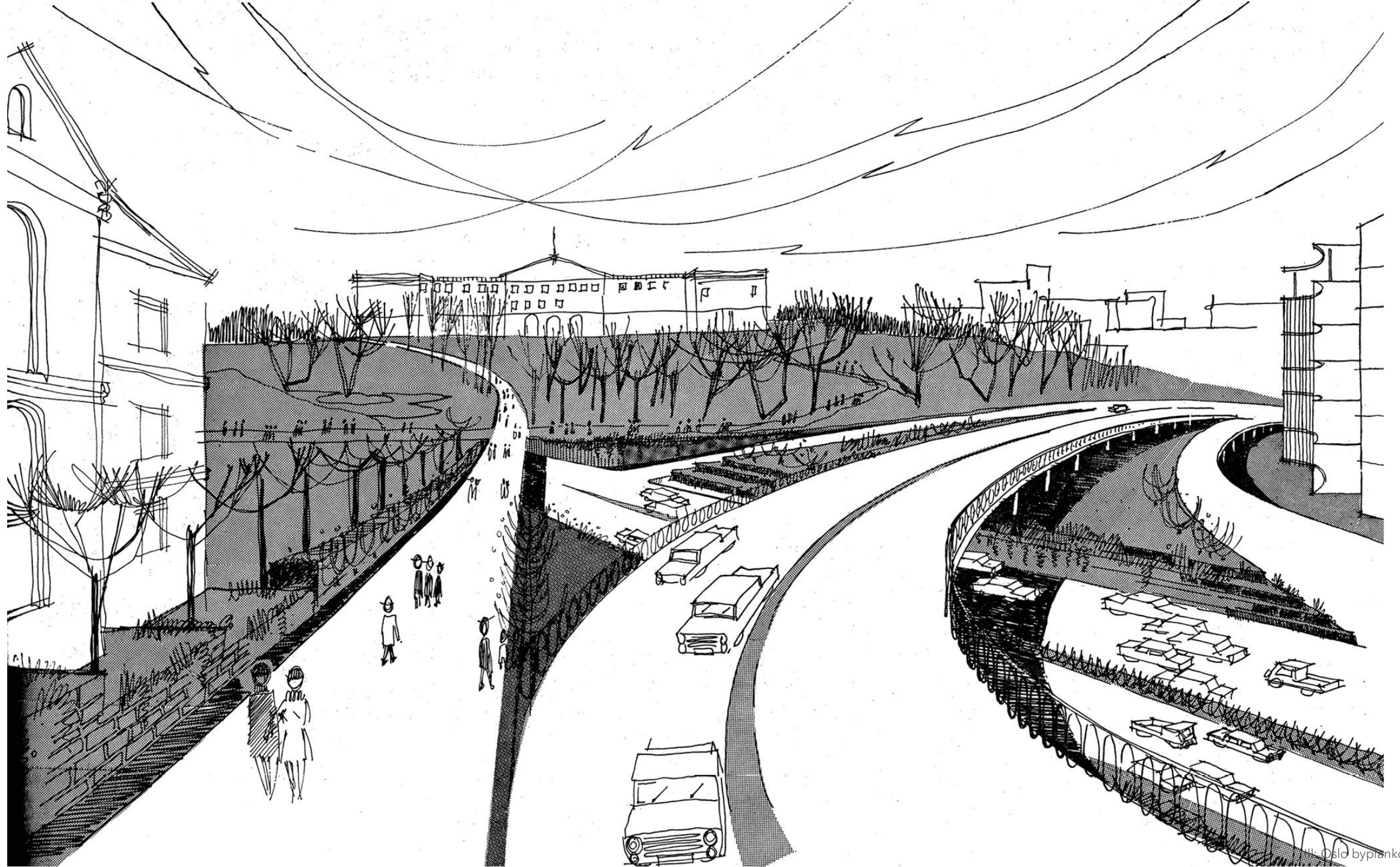
Simmel 1903/ Boy 2021

Foto: Schaarwächter; Zedler & Vogel, Darmstadt

Photo: Wikipedia, Fred W. McDarrah

The Death and Life of Great American Cities

Jane Jacobs (1961)

Ivareta byens nabolag med

- Blandet bruk
- Mindre kvartaler
- Eldre bygninger
- Riktig tetthet

Ill: Drawingtruelife/ Anne Sofie Heidenberg

Sosiale interaksjoner

Grunnleggende menneskelig behov

Helse og livskvalitet

Sykdom og dødelighet

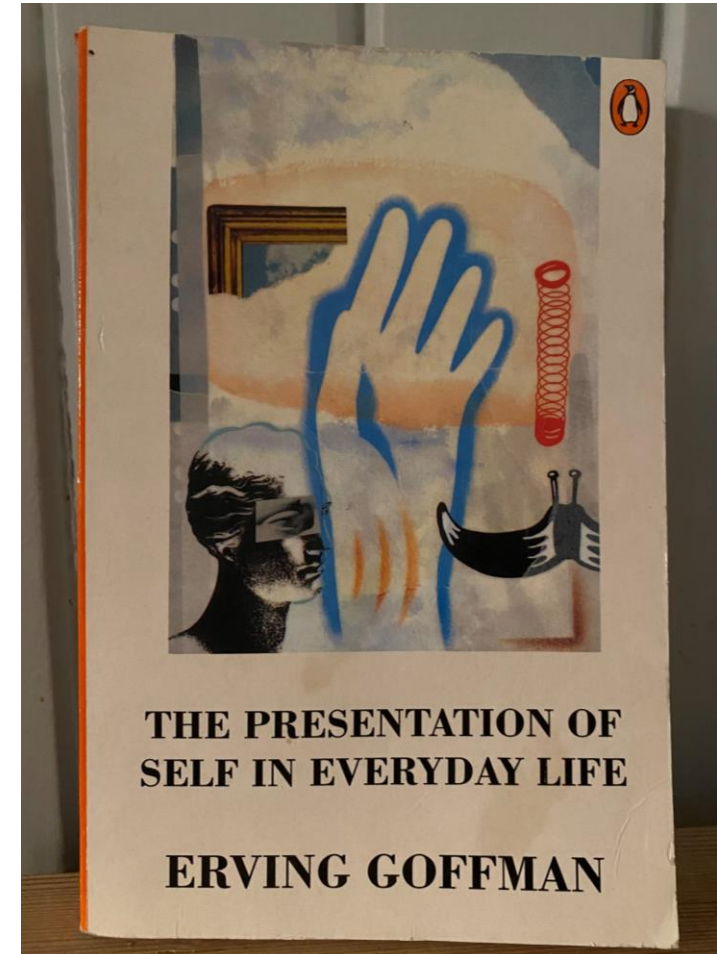

MIND THE GAP

Sosiale interaksjoner

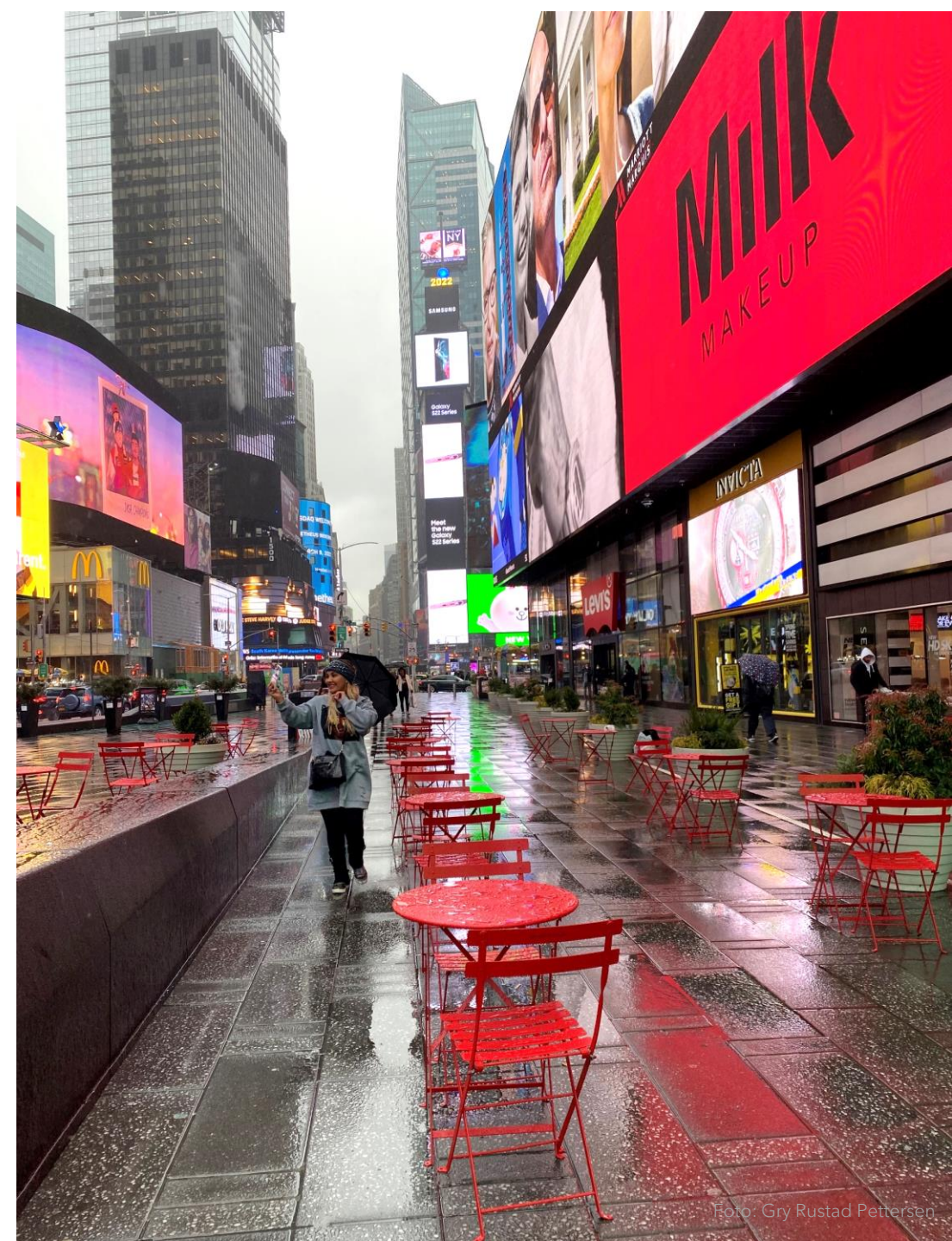
... any one occasion when a given set of individuals are in one another's continuous presence.

Goffman (1959)

Byrom

- urbane rekreasjonsområder
- harde/ grønne/ våte
- målpunkt/mellomrom
- ute/ inne
- hverdag og fest
- store menneskemengder og intime møter
- aktiv deltagelse og menneskekikking

Livet mellom husene

Jan Gehl 1971

Finnes det møtemuligheter, liv og aktivitet i byens eller bebyggelsens offentlige rom, betyr det også at det er mulighet for å ferdes blant andre mennesker for å se og høre andre, for å oppleve andre mennesker i forskjellige situasjoner.

Bo-miljø

Ingrid Gehl 1971

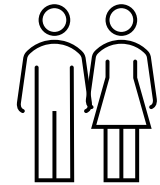
Hvorfor er ikke dere
arkitekter interessert
i mennesker?

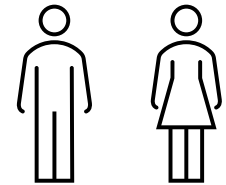
Den menneskelige dimensjon

- Det sosiale synsfelt
- Synsvinkel
- Hastighet

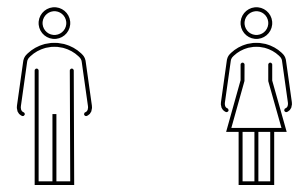
Intim avstand/ sterke følelser: 0-45 cm

Personlig avstand/ private samtaler: 45-130 cm

Sosial avstand/ vanlige samtaler: 1,3 m - 3,7 m

Offentlig avstand/ enveis kommunikasjon: > 3,7 m

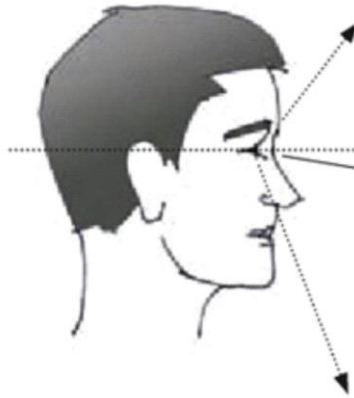

Kontakt mellom mennesker – grad av intensitet

- Nære vennskap
 - Venner
 - Bekjente
 - Tilfeldige kontakter
 - Passive kontakter
 - Se og høre-kontakter
- Høy intensitet
-
- Lav intensitet

Den menneskelige dimensjon

- Det sosiale synsfelt
- Vinkel
- Hastighet

Den menneskelige skala

- Det sosiale synsfelt
- Vinkel
- Hastighet

Gehl 1971/2017, 2010

III: Street view, Google Maps

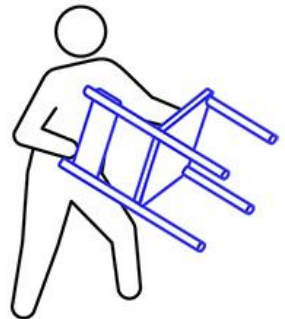
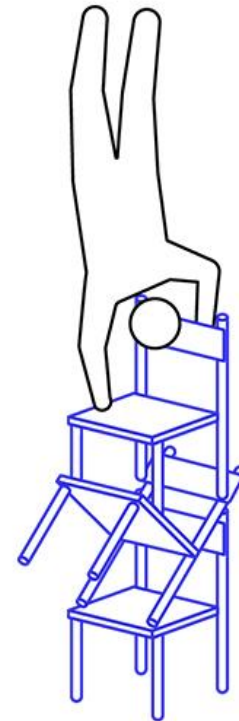
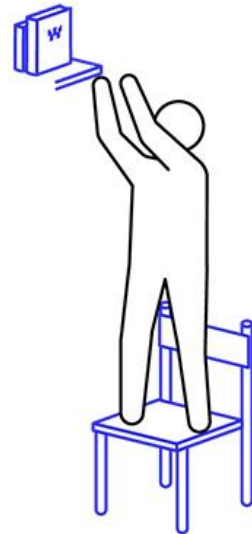

Foto: Anders Sune Berg

Hva brukes byrommet til?

Affordances

- Mulighetene og begrensningene som hver av oss oppfatter i omgivelsene
- Frie eller regulert av sosial praksis og regler

Affordances

- Funksjonell dimensjon
- Emosjonell dimensjon
- Sosial dimensjon
 - muligheter for sosial interaksjon
 - praksis og normer

Affordances

- Funksjonell dimensjon
- Emosjonell dimensjon
- Sosial dimensjon
 - muligheter for sosial interaksjon
 - praksis og normer

Affordances

- Funksjonell dimensjon
- Emosjonell dimensjon
- Sosial dimensjon
 - muligheter for sosial interaksjon
 - praksis og normer

Affordances

- Funksjonell dimensjon
- Emosjonell dimensjon
- Sosial dimensjon
 - muligheter for sosial interaksjon
 - praksis og normer

Affordances

- Funksjonell dimensjon
- Emosjonell dimensjon
- Sosial dimensjon
 - muligheter for sosial interaksjon
 - praksis og normer

12 kvalitetskriterier fra Gehl Institute

Trygghet

1
Trafikk og
ulykker

2
Støy, støv,
lukt og
annet

3
Å bli
skadet av
andre

Komfort

4
Mulighet
for
bevegelse

5
Mulighet
for
opphold

6
Sitte-
mulighete
r

7
Mulighet
for utsikt

8
Mulighet
for å
 snakke og
lytte

9
Mulighet
for lek og
fysisk
aktivitet

Nytelse

10
Menneske
lig skala

11
De
positive
sidene av
klima/
vær

12
Estetiske
kvaliteter
og
positive
inntrykk

TRYGGHET	<p>1</p> <p>Beskyttelse mot trafikk og ulykker. Opplever grupper på tvers av alder og funksjonsnivå trafiksikkerhet i byrommet? Er det mulig å sykle trygt og gå uten frykt for å bli påkjørt av biler?</p>	<p>2</p> <p>Beskyttelse mot støy, støv, lukt og annet Er det støy, støv, lukt eller annen forurensning? Fungerer byrommet godt når det blåser? Er det beskyttelse fra sterk sol, regn eller mindre overforsvømmelser?</p>	<p>3</p> <p>Beskyttelse mot å bli skadet av andre. Er byrommet opplevd som trygt bade dag og natt? Er det folk og aktiviteter til alle døgnets tider fordi området har for eksempel bade boliger og arbeidsplasser? Er det tilstrekkelig med lys for å sikre bade en god atmosfære og sikkerhet når det er mørkt?</p>
KOMFORT	<p>4</p> <p>Mulighet for bevegelse. Er det fysiske elementer som kan begrense personlig bevegelse som å gå, bruke rullestol eller dytte en barnevogn? Er det tydelig hvordan bevege seg gjennom byrommet uten å ta ulogiske omveier?</p>	<p>5</p> <p>Mulighet for opphold. Er det fysiske trek ved stedet som du kan lene deg inntil som en fasade som inviterer deg til å oppholde deg ved, et busstopp, en benk, et tre eller en liten hylle eller karm?</p>	<p>6</p> <p>Sittemuligheter. Er det gode muligheter for å sitte som på benker eller stoler? Eller er det kun sittemuligheter som trapper eller kanten på en fontene? Er det muligheter for å sitte på steder der du ikke må kjøpe noe?</p>
	<p>7</p> <p>Utsiktsmuligheter Er sittemulighetene plassert slik at det er interessante ting å se på?</p>	<p>8</p> <p>Muligheter for å snakke og lytte. Er det mulig å ha en samtale her? Er det tydelig at du har muligheter for å sitte sammen og ha en samtale?</p>	<p>9</p> <p>Muligheter for lek og fysisk aktivitet. Er det mulig å være aktiv til forskjellige tider på døgnet og gjennom året?</p>
NYTELSE	<p>10</p> <p>Den menneskelige skala. Er byrommet og bygningene rundt i en menneskelig skala? Hvis mennesker er i ytterkanten av byrommet, kan vi fortsatt forholde oss til dem som mennesker eller er forsvinner de i omgivelsene?</p>	<p>11</p> <p>De positive sidene av klima/ vær. Er det tatt hensyn til mikroklima aspect sånn som vind og sol? Er det varierte forhold for å tilbringe tid i byrommet til forskjellige tider på året? Er det sittemuligheter med dette i tankene? Er de plassert helt i solen eller i skyggen? Hvordan er de plassert i forhold til vind? Er de beskyttet?</p>	<p>12</p> <p>Opplevelse av estetiske kvaliteter og positive inntrykk, Er byrommet vakkert? Er det god design både med hensyn til formgivning så vel som robusthet?</p>

12 kvalitetskriterier fra Gehl Institute

Trygghet

1
Trafikk
og
ulykker

2
Støy,
støv, lukt
og annet

3
Å bli skadet
av andre

Komfort

4
Mulighet
for
bevegelse

5
Mulighet
for
opphold

6
Sitte-
mulighete
r

Nytelse

7
Mulighet
for utsikt

8
Mulighet
for å
 snakke og
 lytte

9
Mulighet
for lek og
fysisk
aktivitet

10
Skala

11
De
positive
sidene av
klima/
vær

12
Estetiske
kvaliteter
og
positive
inntrykk

Ikke glem å få med deg dette:

- 5. april 2024: Byens rom og møteplasser (Gry Rustad Pettersen)
- 3. mai 2024: Hvordan kartlegge innbyggernes bruk av nærmiljø? (Emma Charlott Nordbø)
- 7. juni 2024: Hvordan utjevne sosial ulikhet? (Marte Kjøllesdal)

Følg oss gjerne på <https://www.facebook.com/folkehelseNMBU>

@FOLKEHELSEPRATEN

Takk!

Ta gjerne kontakt om du har spørsmål eller kommentarer!

(e) gry.rustadpettersen@toi.no

(m) 913 13 345

Referanser

- Boy, J. D. (2021). 'The metropolis and the life of spirit' by Georg Simmel: A new translation. *Journal of Classical Sociology*, 21(2), 188-202.
- Gehl, I. (1971). *Bo-miljø*. SBI forlag.
- Gehl, J. (1971). *Livet mellem husene*. København: Arkitektens Forlag.
- Gehl, J. (2010). *Byer for mennesker*. Copenhagen: Bogværket.
- Gibson, J. (1979). *The ecological approach to visual perception*. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Penguin Books.
- Hawkley, L. C., & Capitanio, J. P. (2015). Perceived social isolation, evolutionary fitness and health outcomes: a lifespan approach. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 370(1669), 20140114.
- Holt-Lunstad, J., Smith, T. B., & Layton, J. B. (2010). Social relationships and mortality risk: a meta-analytic review. *PLoS medicine*, 7(7), e1000316.
- Jacobs, Jane (1961). *The Death and Life of Great American cities*. New York: Random House.
- Kommunal og moderniseringsdepartementet (2016). *Byrom – en idehåndbok*. [Byrom – en idehåndbok \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no)
- Kytä, M. (2002). Affordances of children's environments in the context of cities, small towns, suburbs and rural villages in Finland and Belarus. *Journal of Environmental Psychology*, 22(1-2), 109-123. <https://doi.org/10.1006/jevp.2001.0249>
- Loveland, K. A. (1991). Social affordances and interaction II: Autism and the affordances of the human environment. *Ecological psychology*, 3(2), 99-119.
- Naito, R., McKee, M., Leong, D., Bangdiwala, S., Rangarajan, S., Islam, S., & Yusuf, S. (2023). Social isolation as a risk factor for all-cause mortality: Systematic review and meta-analysis of cohort studies. *PloS one*, 18(1), e0280308.
- Newman-Norlund, R. D., Newman-Norlund, S. E., Sayers, S., McLain, A. C., Riccardi, N., & Fridriksson, J. (2022). Effects of social isolation on quality of life in elderly adults. *PloS one*, 17(11), e0276590.
- Pettersen, G. R., Nordbø, E. C., Ese, J., & Ihlebæk, C. (2023). Can shopping centres foster wellbeing? A scoping review of motivations and positive experiences associated with non-shopping visits. *Wellbeing, Space and Society*, 4, 100133.
- Pettersen, G. R., Nordbø, E. C., Skipstein, A., & Ihlebæk, C. Shopping Centres as Third Places: Sociodemographic Differences in Use of Shopping Centres and Non-Shopping Motivations for Visits. *Available at SSRN 4607996*. PREPRINT
- Umberson, D., & Karas Montez, J. (2010). Social relationships and health: A flashpoint for health policy. *Journal of health and social behavior*, 51(1_suppl), S54-S66.